

مساجد طراحي و پياده كنيم.

داده شوند.

تبليغات به روش سنتي، نسمي‌تواند پاسخگوي نياز جوانان باشد. با توجه به پيشرفت تكنولوژي و ارتباطات، امكانات وسيعي را در اين عرصه نياز داريم. بايد با آموزش دادن به ائمه جماعات، از اين امكانات در مساجد استفاده كنيم.

جوان به اهل مسجد و جامعه روحاني به عنوان يك الگوي عملي نگاه مي‌كند و اگر ميان گفتار و عمل اين قشر تناقض و تضاد باشد و تناسبي ميان قول و فعل وجود نداشته باشد، جوان دين‌گريز و سردرگم مي‌شود. بنابر اين بايد نهادهاي متولي، راهكارهاي عملي و تدابير آموزشي با ارائه طرح تربيت ديني بر مبناي روش تربيت الگويي - آموزه‌هاي قرآني و معارف اهل بيت - ارائه دهند.

دين اسلام، دين زندگي است و در آيات مختلف قرآن به اين موضوع اشاره شده است^۶، اما روش‌ها و قالب‌هاي ارائه مفاهيم ديني مهم است. زبان دين بايد نرم و در جهت خير و صلاح جامعه و جوان‌پسند باشد. بايد با شناخت مخاطب روش تبليغي انتخاب شود.

براي حضور نوجوانان و جوانان در مساجد، بايد از احساس مذهبي آنها استفاده كرد و باعث رشد عاطفي آنها شد. احساس مذهبي، يكي از عميق‌ترين گرايشات فطري است. ظرفيت ذهني کودکان از طريق ارائه دلايل مورد قبول آنها، جهان‌بنی جوانان را شكل مي‌دهد و بينش ديني آنها را هدايت مي‌كند.^۷

رفتار ائمه جماعات بايد در جامعه الگو باشد. جوانان بايد در فعاليت‌هاي مساجد، مشاركت

با توجه به تأكيد رهبر معظم بر نوآوري و شكوفايي، بايد راه نوآوري مساجد هموار شود و اين امر مستلزم شناخت مرز ميان بدعت و نوآوري با تكيه بر آسيب‌هاي مساجد است.

پي‌نوشت:

۱. ر.ك. به: رجب‌زاده، احمد، ۱۳۸۰، *تقاضاي فرهنگي*، تهران: مؤسسه فرهنگ، هنر و ارتباطات وزارت ارشاد، ص ۵. بر اساس اطلاعات به دست آمده، به طور متوسط ۱/۶ درصد فعاليت افراد جامعه را در زمان اوقات فراغت، فعاليت‌هاي مذهبي تشكيل مي‌دهد (همان: ۲۷).

۲. اين طرح، حاصل بيست و نهم ساعت کار پژوهشي نويسنده است که در تيرماه سال ۸۷ به پايان رسيده است. ۳. فعاليت کانون‌هاي فرهنگي - هنري مساجد در استان يزد، براي اولين بار از سال ۱۳۷۳ آغاز شد (گزارش کوتاه آمارهاي فعاليت‌هاي فرهنگي اداره کلي ارشاد، خرداد ۱۳۷۶: ۲۷).

۴. پاسخ‌هاي به دست آمده با نتايج تحقيقي که در مورد موانع فعاليت مذهبي در يزد، در سال ۱۳۸۰ انجام شده. کم‌رئيس مطابقت دارد (ر.ك. به: احمد رجب‌زاده، *تقاضاي فرهنگي*، تهران: مؤسسه فرهنگ، هنر و ارتباطات وزارت ارشاد، ۱۳۸۰: ۱۴). جهت اطلاعات بيشتر، ر.ك. به: دوماهنامه مسجد، سال اول نهم، شماره‌هاي گوناگون: گلبانگ مسجد، شماره‌هاي گوناگون.

۵. منظور از سازمان در اینجا، مسجد است.

۶. آيه ۱۲۴ سوره طه.

۷. ر.ك. به: خانواده و تربيت ديني، تهران: انتشارات انجمن اوليا و مربيان؛ رفتار والدين با فرزندان، تهران: انتشارات انجمن اوليا و مربيان؛ آشنائي با تعليم و تربيت، تهران: انتشارات انجمن اوليا و مربيان.

جماعت، مسجد، دینداری و...)، وضعیت مالی و... نام برد.

۲. پاسخ‌هایی که ویژگی‌های اجتماعی در آن مؤثر است. ویژگی‌های اجتماعی شامل محیط زندگی پاسخگو، نگاه مردم به مسجد، تأثیر همسالان، دوستان و معلمان، رفتار اهل مسجد در جامعه، مسائل سیاسی، ارزش‌های حاکم در جامعه، تبلیغات سنتی و مدرن.

۳. پاسخ‌هایی که ویژگی‌های سازمانی در آن مؤثر است.^۵ ویژگی‌های سازمانی، شامل: ساختار مدیریتی مسجد، ساختار معماری، وضعیت ظاهری، قدمت، امکانات، موقعیت مکانی، متولیان و دست‌اندرکاران مسجد، شیوه‌های اداره و مدیریت مساجد و....

پیشنهاده‌ها

فرآیند ارزش‌های اجتماعی از سنتی به سوی مدرن و از ساده‌زیستی به تجمل‌حرکت کرده و این روند بر جذب جوانان به مسجد نیز تأثیر گذاشته است. تجمل‌گرایی باعث شده است که برای انجام بعضی از فعالیت‌های مذهبی، از قبیل: مجالس ترحیم، به جای مساجد از تالارها استفاده شود و این فرهنگ کم‌کم به شهر یزد نیز سرایت کرده است. باید متولیان امر تدبیری بیندیشند.

باید بتوانیم در فضای مساجد، نیازهای دینی را به روش‌های جذاب به جوانان عرضه کنیم.

باید نظام‌های آموزشی مبتنی بر آموزه‌های دینی و معیارهای دینی را به منظور تربیت دینی در

به دلیل شرایط کاری و عدم اجازه کارفرما، وضعیت نامطلوب جو مسجد، کاهش معنویات و روی آوردن ائمه جماعات به دنیا، کوچک بودن مسجد، بلندی صدای بلندگو و مزاحمت برای همسایه‌ها، طول دادن نماز، جاذبه نداشتن برنامه‌ها، افراد برای منافع به مسجد می‌روند، امن نبودن خیابان برای دختران جوان، نرفتن والدین به مسجد، اجازه ندادن پدر و مادر برای مسجد رفتن، جایگاه نداشتن جوانان در مسجد محله، وقت نماز جماعت را صرف امور دیگر کردن، واقع شدن در مکان نامناسب، پارکینگ نداشتن مسجد، هم‌سطح نبودن با مسجدی‌ها از نظر فکری، فضای مذهبی خشک حاکم بر مسجد، عدم تنوع در برنامه‌ها، نماز خواندن، اجازه ندادن شوهر، سخت‌گیری افراد بسیجی و حزب‌اللهی، مسجد فقط برای مراسم ختم است، نشناختن مسجد (تازه به محل آمدن)، آدم‌های مهم و سطح بالا به مسجد نمی‌روند، بی‌علاقگی نسبت به پیش‌نماز، نبودن مکان مناسب برای نماز خواندن زنان، جدا نبودن راه زنان از مردان، مسجد فقط مال پیرهاست، مخالفت با مسجد (داشتن ذهنیت معارض با مسجدی‌ها)، پایین بودن سطح سخنرانی‌ها، مسلمان نبودن و اقلیت دینی بودن، هیأت امنای مسجد محله از جایگاه خوبی نزد پاسخگو برخوردار نیست، تیپ مسجدی‌ها.

پاسخ‌ها را می‌توان به شرح زیر تقسیم‌بندی نمود:

۱. پاسخ‌هایی که ویژگی‌های فردی در آن مؤثر بوده است. از ویژگی‌های فردی می‌توان به نگاه فرد به جامعه (در این تحقیق اهل مسجد، امام

● سؤال ۱۵: به جز موارد فوق، فکر می‌کنید چه عوامل

دیگری در جذب جوانان به مسجد، اهمیت دارد؟

پاسخ‌های داده شده به این سؤال، عبارت است از: ۱. قدمت مساجد، ۲. برگزاری مراسم سنتی در مساجد، ۳. معماری مساجد، ۴. باشکوه بودن ساختمان مسجد، ۵. ساده و معمولی بودن مسجد، ۶. داشتن فضای روحانی، ۷. زندگی راحت و بدون دغدغه، ۸. اعتقاد قلبی به نماز جماعت.

گزینه	فراوانی	درصد
پدر و مادر	۵۵	۱۸
همسالان و دوستان	۱۰۷	۳۵
معلمین	۹	۳
امام جماعت	۱۲۲	۴۰
هیأت امناء	۳	۱
خادمین	۰	۰
اهل مسجد	۹	۳
جمع	۳۰۵	۱۰۰

● سؤال ۱۶: اگر به مسجد نمی‌روید، دلیل آن را بنویسید

(حداکثر سه دلیل و به ترتیب اولویت).

پاسخ‌های داده شده به این سؤال، به ترتیب اولویت، به شرح زیر است: بی‌پولی، کم‌حوصلگی، نداشتن وسیله، کمبود امکانات^۴، عدم تطبیق شرایط مسجد با جامعه، عدم استفاده از رسانه فرهنگی، دخالت در مسائل سیاسی، تغییر ارزش‌ها در جامعه، روش‌های نادرست آموزش دینی دوران کودکی و نوجوانی، برخی رفتارهای ناصحیح و مخالف شریع در بیان احکام شرعی، بدبینی، سستی بنیان دینی خانواده، ناهنجاری عاطفی و روانی، درگیری‌های جناحی در مسجد، سیاسی بودن پیش از حد مسجد، دودستگی‌ها، بحث‌های سیاسی بی‌مورد، عدم پذیرش سلیقه‌های مختلف سیاسی، تبلیغات دینی سنتی بدون توجه به تکنولوژی مدرن، وقت نداشتن، گرفتاری به خاطر درس، شغل، خانه‌داری، بچه‌داری، علاقه نداشتن به مسجد رفتن، ترجیح دادن تنهایی، ترجیح دادن خانه به مسجد، دوری مسجد از خانه یا محل کار،

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که امام جماعت و گروه همسالان و دوستان، بیشترین تأثیر را در جذب جوانان به مسجد دارند.

● سؤال ۱۴: در محله شما، بیشترین فعالیت‌هایی که باعث جذب شما به مسجد شده، توسط کدام گروه یا نهاد زیر، برنامه‌ریزی و اجرا شده است؟

گزینه	فراوانی	درصد
کانون‌های مساجد	۷۳	۲۴
افراد محل	۱۱۰	۳۶
نخترین	۸۵	۲۸
سازمان تبلیغات اسلامی	۳۷	۱۲
جمع	۳۰۵	۱۰۰

یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که بیشترین فعالیت‌هایی که باعث جذب جوانان به مسجد می‌شود، از طریق گروه‌های خودجوش محلی است.

اقتدار جامعه می‌دانند. مهمانان خدا در ماه مهمانی خدا، به خانه خدا می‌روند تا خانه‌اش بیش از حد آباد گردد و این همراهی و هماهنگی، تلطیف روحی را برای آنان به ارمغان می‌آورد.

● سؤال ۱۰: کدام یک از فعالیت‌های کانون‌های فرهنگی مساجد، برای شما جذاب‌تر است؟

فرهنگی	۵۵	۱۸
هنری	۳۱	۱۰
ورزشی	۹۵	۳۱
آموزشی	۱۰۵	۳۴
سمعی بصری	۲۲	۷
جمع	۳۰۸	۱۰۰

از میان فعالیت‌های فرهنگی، تأکید پاسخ‌دهندگان بر فعالیت‌های آموزشی و ورزشی است.^۳

● سؤال ۱۱: کدام یک از فعالیت‌های هنری زیر، بیشتر در جذب جوانان به مسجد مؤثر است؟

نمایش فیلم	۱۲۶	۴۱
تئاتر	۳۴	۱۱
سرود و توانیج	۹۲	۳۰
موسیقی	۲۶	۱۵
سایر موارد	۹	۳
جمع	۳۰۷	۱۰۰

در میان فعالیت‌های هنری، تأکید بیشتر بر نمایش فیلم و سرود و توانیج است و دیگر موارد از جذابیت چندانی برخوردار نیستند. با نمایش فیلم‌های مذهبی، می‌توان تأثیر مهمی بر شخصیت جوانان گذاشت. بین سال‌های ۶۰-۶۷ (زمان جنگ تحمیلی)، نمایش فیلم کم و بیش در مساجد مرسوم بود.

● سؤال ۱۲: کدام فعالیت در جذب جوانان به مسجد حائز اهمیت بیشتر است؟

تفریحی	۷۷	۲۵
مذهبی (مثل جلسات قرآنی)	۶۵	۲۱
تربیتی و اخلاقی (مثل جلسات اخلاق در خانواده)	۱۰۴	۳۴
علمی (مثل نشست‌های علمی)	۳۴	۱۱
سیاسی (مثل تحلیل مسائل سیاسی روز)	۲۸	۹
جمع	۳۰۸	۱۰۰

اطلاعات جدول فوق نشان می‌دهد که بیشترین فعالیتی که بر رویکرد قشر جوان به مسجد اهمیت دارد، فعالیت تربیتی و اخلاقی و فعالیت‌های تفریحی و مذهبی است.

● سؤال ۱۳: کدام یک از افراد زیر در جذب جوانان به مسجد نقش بیشتری دارند؟

نوع داده	میانگین	تعداد
فقر و بیکاری	۴۰	۱۳
ضعف تعلیمات دینی جوان	۶۴	۲۱
ضعف دینی خانواده‌ها	۴۹	۱۶
رفتار بیرونی امام جماعت و مسجدی‌ها	۱۲۲	۴۰
گرایش‌های سیاسی	۲۴	۸
دوری مسجد به محل کار یا سکونت	۶	۲
جمع	۳۰۵	۱۰۰

اطلاعات جدول فوق نشان می‌دهد که مهمترین دلایل اجتماعی مؤثر بر کاهش مراجعه جوانان به مسجد، رفتار بیرونی امام جماعت و مسجدی‌ها و ضعف تعلیمات دینی جوان و خانواده جوان است.

● سؤال ۹: دلیل حضور گسترده جوانان در مسجد در ماه مبارک رمضان چیست؟

نوع داده	میانگین	تعداد
بهره‌مندی از فیوضات این ماه	۱۱۰	۳۶
تنوع مراسم	۴۰	۱۳
استقبال بیشتر عموم	۳۱	۱۰
جاذبه‌های ماه رمضان	۷۶	۲۵
تأثیر روزه بر جوانان	۴۳	۱۴
حضور چندانی ندارند	۶	۲
جمع	۳۰۶	۱۰۰

۳۶ درصد دلیل حضور جوانان در ماه مبارک رمضان را بهره‌مندی از فیوضات این ماه و ۲۵ درصد این حضور را تأثیر جاذبه ماه رمضان بر

مشاهده می‌شود که پاسخ‌دهندگان، طولانی نشدن نمازهای جماعت را عامل مهمی در روی آوردن به مسجد می‌دانند.

● سؤال ۷: کدام یک از موارد زیر باعث کاهش جذب نسل جوان به مسجد است؟

نوع داده	میانگین	تعداد
نبودن امام جماعت	۴۰	۱۳
مطالب تکراری و یکنواخت	۶۴	۲۱
به روز نبودن مباحث	۳۱	۱۰
عدم تطابق برنامه‌ریزی‌ها با نیاز جوانان	۶۱	۲۰
نبودن خادمین جوان	۶	۲
نبودن برنامه‌ریزی برای جذب در ایام کودکی	۴۰	۱۳
مشارکت ندادن جوانان در فعالیت‌های جمعی	۶۴	۲۱
جمع	۳۰۶	۱۰۰

از اطلاعات جدول فوق، استنباط می‌شود که مطالب تکراری و یکنواخت و مشارکت ندادن جوانان در فعالیت‌های جمعی، از مهمترین دلایل کاهش جذب جوانان به مسجد است و عدم تطابق برنامه‌ریزی‌ها با نیاز جوانان، نبود امام جماعت، نبود برنامه‌ریزی برای جذب در ایام کودکی و به روز نبودن مباحث از دیگر دلایلی است که از نگاه جوانان در کاهش جذب این قشر به مسجد تأثیر بسزایی دارد. این دلایل، بیشتر مربوط به مدیریت مسجد است.

● سؤال ۸: کدام یک از عوامل زیر بر کاهش مراجعه جوانان به مسجد تأثیر بیشتری دارد؟

ردیف	عنوان	زیاد	متوسط	کم	جمع
۱	بها دادن به نسل جوان	۱۴۶	۱۰۱	۵۸	۳۰۵
		۲۸	۳۳	۱۹	۱۰۰
۲	حسن خلق	۱۱۹	۱۳۴	۵۲	۳۰۵
		۳۹	۴۴	۱۷	۱۰۰
۳	تقوا و پارسایی	۱۷۷	۱۱۳	۱۵	۳۰۵
		۵۸	۳۷	۵	۱۰۰
۴	توان علمی	۱۱۹	۱۰۱	۸۵	۳۰۵
		۳۹	۳۳	۲۸	۱۰۰
۵	نظم و آراستگی	۸۵	۹۵	۱۲۵	۳۰۵
		۲۸	۳۱	۴۱	۱۰۰
۶	ارتباط کلامی مؤثر، درک و احترام	۱۹۸	۷۶	۳۱	۳۰۵
		۶۵	۲۵	۱۰	۱۰۰
۷	اهتمام در پاسخگویی به شبهات فکری و دینی جوانان	۲۱۷	۷۳	۱۵	۳۰۵
		۷۱	۲۴	۵	۱۰۰
۸	ملال آور نبودن سخنرانی‌ها	۲۱۴	۷۳	۱۸	۳۰۵
		۷۰	۲۴	۶	۱۰۰

عوامل مؤثر در جذب جوانان به مسجد است و ثانیاً، باید ویژگی‌های خاص رفتاری مورد انتظار قشر جوانان را رعایت کند.

● سؤال ۶: طولانی نشدن نماز جماعت تا چه اندازه در جذب جوانان به مسجد مؤثر است؟

ردیف	عنوان	زیاد	متوسط	کم	جمع
۱	فرآوانی	۲۷۳	۳۱	۳	۳۰۷
		۸۹	۱۰	۱	۱۰۰

با توجه به نتیجه به دست آمده از این سؤال، اهتمام در پاسخگویی به شبهات فکری و دینی جوانان، ملال آور نبودن سخنرانی‌ها، ارتباط کلامی مؤثر، درک و احترام به شخصیت جوان، تقوا و پارسایی، و بها دادن به نسل جوان، از ویژگی‌هایی است که به ترتیب اولویت در جذب جوانان به مسجد اهمیت دارد.

همانگونه که ملاحظه شد، اهتمام امام جماعت در پاسخگویی به شبهات دینی جوانان، در درجه اول قرار دارد. در مجموع می‌توان نتیجه گرفت: اولاً، امام جماعت، به خودی خود، یکی از

● سؤال ۳: آیا مساجد محله شما از نظر شما مطلوب هستند؟

کزیته	فراوانی	درصد
بله کاملاً	۴۲	۱۴
بله تقریباً	۱۷۴	۵۸
خیر اصلاً	۸۴	۲۸
جمع	۳۰۰	۱۰۰

یکی از مقوله‌های مهم درباره نگرش جوانان نسبت به مسجد، نگرش درباره مطلوب بودن مسجد از نگاه آنهاست. مشاهده می‌شود که از نگاه جوانان پاسخگو، فقط ۱۴ درصد مساجد کاملاً مطلوب هستند. در پاسخ به این سؤال، میان زنان و مردان، تفاوتی نیست. همچنین از نظر وضعیت تأهل و سن، تفاوتی میان پاسخگویان در مطلوب تلقی کردن مسجد نیست.

● سؤال ۴: امام جماعت تا چه اندازه در جذب نسل جوان به مسجد مؤثر است؟

کزیته	ویژه	میانگین	جمع	درصد
فراوانی	۱۴۷	۱۲۳	۳۰	۳۰۰
درصد	۴۹	۴۱	۱۰	۱۰۰

با مشاهده داده‌ها، می‌توان نتیجه گرفت که امام جماعت، نقش مؤثری در جذب جوانان به مسجد ایفا می‌کند.

● سؤال ۵: کدام یک از ویژگی‌های امام جماعت بیشتر باعث جذب جوانان به مسجد می‌شود؟

وضع ظاهری مسجد، نقش زیادی در جذب این قشر دارد؛ بنابراین، این عامل می‌تواند به عنوان یک عامل مؤثر در این زمینه در نظر گرفته شود.

● سؤال ۶: فکر می‌کنید برای یک مسجد مطلوب از نظر نسل جوان، کدام یک از برنامه‌ها و امکانات زیر ضرورت بیشتری دارد (به ترتیب، اولویت‌های ۱ تا ۱۲ را مشخص کنید)؟

کزیته	فراوانی	درصد
برنامه‌های ویژه مذهبی	۱۲۲	۴۰/۴
برنامه‌های سیاسی	۱۲	۳/۹
برنامه‌های آموزشی	۱۲	۴
برنامه‌های سیاحتی و زیارتی	۷	۲/۳
امکانات فرهنگی	۲۰	۶/۶
امکانات تفریحی - ورزشی	۵۳	۱۷/۵
امکانات اقتصادی، مثل صندوق قرض الحسنه	۳۰	۱۰
امکانات بهداشتی - درمانی	۵	۱/۷
پایگاه بسیج	۲۷	۹
سالن مراسم	۶	۲
استراحتگاه	۳	۱
سالن بازی کودکان	۵	۱/۶
جمع	۳۰۲	۱۰۰

اطلاعات جدول فوق، نشان می‌دهد که یک مسجد مطلوب از نظر قشر جوان، به ترتیب اولویت باید دارای برنامه‌های ویژه مذهبی، امکانات تفریحی - ورزشی و امکانات اقتصادی، پایگاه بسیج و امکانات فرهنگی باشد.

پرداخته‌ایم. ضمن اینکه با طرح دو سؤال باز، آزادی عمل بیشتری را به پاسخگو داده‌ایم تا به بیان نظرگاه‌های خود بپردازد.

جامعه آماری این تحقیق را جوانان بین هجده تا سی سال یزدی تشکیل می‌دهند و حجم نمونه از ۳۰۰ تا ۳۱۰ نفر (با توجه به پاسخ‌های ارائه شده) متغیر است. تعداد پرسشنامه‌های توزیع شده، ۳۳۰ پرسشنامه بوده است که تعداد ۲۰ پرسشنامه به دلیل نواقص فراوان بررسی نشده است. روش نمونه‌گیری، تصادفی است.

از مجموع پاسخ‌دهندگان به سؤالات این تحقیق، ۸۴ درصد در پاسخ سؤال زیر که در بخش ویژگی‌های فردی مطرح شده است، پاسخ گزینه‌های متوسط و زیاد را انتخاب نموده‌اند.

سؤال: قاعدتاً در شبانه‌روز جز محل کار، با امکان عمومی هم سروکار دارید. لطفاً بفرمایید برای حضور در مسجد - به عنوان یک مکان عمومی - چه اندازه وقت می‌گذارید؟

عوامل مؤثر بر جذب جوانان به مسجد از نگاه جوانان یزدی

● سؤال ۱: وضع ظاهری مسجد و نظافت آن چه اندازه در روی آوردن جوانان به مسجد تأثیر می‌گذارد؟

فراوانی	۲۴۸	۳۷	۲۱	۳۰۶
درصد	۸۱	۱۲	۷	۱۰۰

از آنجا که ۸۱ درصد جوانان عقیده دارند که

فعالیت‌های مسجد، نقش مهمی دارد و حفظ جایگاه مساجد به عنوان اصلی‌ترین پایگاه فرهنگی، از ضرورت‌های نظام اسلامی است. با امید به اینکه یافته‌های علمی و مستند این تحقیق برای برنامه‌ریزان فرهنگی، مسئولین امر و دست‌اندرکاران مساجد، مثمر ثمر باشد.

این مقاله، به بررسی اجمالی آسیب‌شناسی مساجد یزد از نگاه جوانان یزدی که برگرفته از طرح پژوهشی با عنوان «عوامل مؤثر بر جذب جوانان به مسجد، از نگاه جوانان یزدی» است و به سفارش مؤسسه فرهنگی - پژوهشی سیمای حقیقت اجرا شده است^۱ و به بررسی اجمالی آسیب‌شناسی مساجد یزد از نگاه جوانان یزدی می‌پردازد.

این تحقیق از نوع تحقیقات توصیفی - پیمایشی و از شاخه بررسی‌های میدانی است و اطلاعات آن از طریق مطالعه اسناد و مدارک موجود و تجزیه و تحلیل پرسشنامه‌ها به دست آمده است.

عوامل مؤثر بر جذب جوانان به مسجد را بر اساس هفت عامل: وضعیت ظاهری مسجد، ویژگی‌های فردی و شخصیتی پاسخگو، سیستم مدیریت مسجد، ویژگی‌های شخصیتی امام جماعت و سایر دست‌اندرکاران (هیأت امناء، خادمین و...)، فعالیت‌ها و کارکردهای مساجد، طولانی نشدن نمازهای جماعت، نحوه انجام فعالیت‌ها و کارکردهای مسجد و عوامل فردی و شخصیتی تقسیم نموده و در نهایت با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی به تجزیه و تحلیل داده‌ها

مقدمه

اسلام علاوه بر اقامه نماز و انجام واجبات دینی، به نقش کلیدی مساجد نیز توجه دارد. در دین مبین اسلام، بر تربیت جوانان و نوجوانان تأکید شده و جوانی، فصل شکفتن غنچه کمال و معرفت و موسم جوشش چشمه ایمان و معنویت قلمداد شده است.

مسجد، خانه خداست و در اسلام، از جایگاه والایی برخوردار است. بنابراین، آسیب‌شناسی مساجد در پیشرفت کیفی و کمی فعالیت‌های آن، نقش اساسی دارد؛ به خصوص که جمعیت کشور، جمعیتی جوان است و این نسل است که باید جامعه ایران را به کمال علمی و فرهنگی رهنمون سازد.

یزد را از زمان‌های گذشته، دارالعباده ایران نام نهاده‌اند. این استان از لحاظ تعداد مصلی و نمازخانه و مسجد، اولین رتبه را در سطح کشور دارد. از طرفی، بنا بر مشاهدات نویسنده در حین انجام پژوهش، شرکت جوانان در مسجد - بویژه در ایام نمازهای یومیّه - چشمگیر است.

علاوه بر اوقات نمازهای یومیّه، جوانان معمولاً در زمان فراغت، به مسجد می‌روند. منظور از زمان فراغت، زمانی است که فرد مشغول فعالیت شغلی، تحصیل، خانه‌داری و رفت‌وآمد به محل کار یا تحصیل نبوده و در خواب نیست.^۱

آسیب‌شناسی مساجد در رونق کمی و کیفی

*. مدّرس دانشگاه و کارشناس سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری یزد.

عوامل مؤثر بر جذب جوانان به مسجد از نگاه جوانان یزدی

سید محمدجعفر میرجلیلی*

چکیده

این مقاله، به بررسی دیدگاه‌های جوانان یزدی در رابطه با عوامل مؤثر بر جذب جوانان به مسجد می‌پردازد و آسیب‌شناسی مساجد را از نگاه جوانان یزدی بررسی می‌کند. همچنین به تقسیم‌بندی مجموعه عواملی که در جذب جوانان به مسجد مؤثر است، می‌پردازد. این عوامل عبارتند از: عوامل فردی، فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و مدیریتی.

واژگان کلیدی

مسجد، امام جماعت، جوانان یزدی، کانون‌های فرهنگی - هنری مساجد، آسیب‌شناسی مساجد.